

SOSYAL AĞLARIN EĞİTİM-ÖĞRETİM SÜRECİNDE KULLANILMASI İLE İLGİLİ KARMA ÖĞRENME ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ:SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

BLENDED STUDENT'S VIEWS ABOUT USING SOCIAL NETWORKS IN EDUCATION PERIOD: A CASE STUDY IN SAKARYA UNIVERSITY

Prof. Dr. Aytekin İŞMAN

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Hendek, 54300 Sakarya, Türkiye

isman@sakarya.edu.tr

Arş. Gör. Nazire Burçin HAMUTOĞLU

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Hendek, 54300 Sakarya, Türkiye

burcin_hamutoglu@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, karma öğrenme öğrencilerinin sosyal ağları kullanma alışkanlıklarının ne düzeyde olduğudur. Çalışma kapsamında sosyal ağların eğitim-öğretim sürecinde kullanılması ile ilgili öğrenci görüşlerini toplanmış olup; bu görüşlerin öğrenci grubunun cinsiyet, algılanan sosyo-ekonomik düzey, haftalık internet kullanım süresi ve ailenin yaşadığı yer özellikleri ile arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında sosyal ağlardan biri olan Facebook, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü' ndeki Karma Öğrenme öğrencilerinden "Uzaktan Eğitim" dersini alan 3. sınıf öğrencileri ve "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı" dersini alan 2. sınıf öğrencileri tarafından kullanılmıştır. Çalışmanın grubu, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Karma Öğrenme Bölümü' ne devam etmekte olan 52 adet 2. sınıf ve 24 adet 3. sınıf olmak üzere toplam 76 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler, bir ders dönemi süresince her hafta anlatılan konu ile ilgili Facebook üzerinde paylaşılan soruları tartışmaktadırlar. Araştırma grubundan görüş toplamak amacıyla geliştirilen 5'li likert tipi anket kullanılmıştır. Toplanan veriler üzerinde, SPSS programı kullanılarak t-testi ve ANOVA analizleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal ağların eğitim-öğretim sürecine etkisi, Uzaktan Eğitim, Facebook, Sakarya Üniversitesi.

ABSTRACT

The purpose of this study is the level of blended learning habits of students using social networks. In the study student's views are collected through the using social networks in the education process. These views are analyzed gender, socio-economic level, usage internet frequent weekly, place that family lives variables. In the study one of the social network Facebook has used by the blended learning students, which studying computer and instructional technology education department and registered 3rd level Distance Education course and registered 2nd level the Instructional Technology and Material Design courses. This study includes 76 students and 52 of them going on 2nd level, 24 of them going on 3rd level in the same department. The students have discussed the questions that have been on Facebook over a period. 5 Likert-type questionnaires developed for the purpose of the research group used to collect feedback. The data which has collected analyzed by the SPSS program with the t-test and ANOVA.

Keywords: The effect of social networks on the education process, Distance Education, Facebook.

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda ortaya çıkan en önemli değişimlerden biri olan bilgi ağları ve hızla gelişmekte olan teknolojidir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı bir şekilde gelişmesi öğretmen ve öğrenci rollerinde değişikliğe sebep olmuş ve kendi kendine bağımsız öğrenen bireylerle, eğitim-öğretim sürecinde öğrenci merkezli yaklaşımlar kullanılmıştır. Öztürk'e (2011) göre eğitim yer ve kişiye bağımlı olmaktan uzaklaşmakta ve gün geçtikçe daha bireyselse, özgür ve etkin olmaktadır.

Bilgi çağının yaşandığı günümüzde eğitim sistemimizde de temel amaç, öğrencilere mevcut bilgileri aktarmaktan çok bilgiye ulaşma becerilerini kazandırmak olmalıdır (Kaptan, 1998; Akt: Aksoy, 2006:1).Yapılan araştırmalar gösteriyor ki bugün insanlar arasında en çok tercih edilen ve takip edilen sitelerin başında ise sosyal iletişim ağlarının olduğu görülmektedir.

Web 1.0 'ın yetersizliğinden dolayı ortaya çıkan web 2.0 insan etkileşimi olarak nitelendirilmektedir. D'Souza'ya (2006) göre "İkinci nesil web araçları ya da sosyal yazılımlar olarak da isimlendirilen Web 2.0 araçları en kısa biçimde okunabilir ve yazılabilir web olarak tanımlanmaktadır (Akt: Öztürk, 2011). Kullanıcıların aktif ve dinamik olduğu Web 2.0 araçları etkileşim öğesinin önemli olduğu kullanıcı temelli bir ortam oluşturur.

Sosyal Bulunuşluk Kavramı

Short, Williams ve Christie (1976) sosyal bulunuşluk algısını, bireylerarası iletişimde bir kişinin gerçek insan olarak algılanış derecesi olarak tanımlamışlardır. Araştırmacılar sosyal bulunuşluk algısını, ortamın özellikleriyle ilişkilendirmiş, bunun sonucunda iletişim ortamlarının sosyal bulunuşluk algısının dereceleriyle orantılı olarak çeşitlenebileceğini ve bu çeşitliliğin öğrencilerin etkileşime girme biçimlerini etkileyeceğini öne sürmüşlerdir. Onlara göre mimikler, göz teması, beden duruşu, sözsüz iletişim gibi yollarla bilgi aktarımı, sosyal bulunuşluk algısının düzeyini etkilemektedir (Akt: Kip & Aydın, 2008).

Araştırmacılara göre sosyal bulunuşluk algısı şu şekildedir: "İletişim sürecinde hissedilen duygu" (Whiteman, 2002, s. 6); "bireyin sosyal anlamda kendini ortamda hissetmesi" (Leh, 2001, s. 110); "bireylerin farkındalık derecesi" (Tu, 2000, s. 162); "başka insanlarla sosyal bir ortamda var olma duygusu" (McLellan, 1999, s. 40); "bireylerin ortamda kendilerini gösterme derecesi" (Garrison, 1997, s. 6, Akt: Kip & Aydın, 2008).

Sosyal Ağlardan Facebook' un Karma Öğrenme Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Süreçlerine ve Sosyal Bulunuşluğa Etkisi

Sosyal ağ teorisi, 1930'larda gerçekleşen grup dinamikleri ve sosyometrinin oluşması çalışmalarına dayanmaktadır (Moreno, 1934, s. 35; Akt: Vural ve Bat, 2010: 3355). Kişilerin günlük hayatlarında gösterdikleri davranışlara benzer davranışlar geliştirmelerini sağlayacak günlük hayata en benzer ortamlar oluşturularak alış-verişte, pazarlamada ve en önemlisi eğitimde kullanılması her geçen gün ivme kazanmaktadır. Sosyal ağların; kolay kullanılabilirliği, ucuz olması ve internetin olduğu her yerden her an ulaşılabilmesi üstünlüklerindendir. Bu özellikleriyle çevrimiçi öğrenme ortamlarında paylaşım, iletişim ve dönütler açısından kolaylıklar sağlayabilir (Doğan, Duman & Seferoğlu, 2011, s. 6).

Yer ve zaman bakımından birbirlerinden uzakta olan karma öğrenme öğrencilerinin en büyük sorunu şüphesiz ki iletişimdir. Uzakta ve bilgisayar başında iletişim teknolojilerini kullanarak eğitim-öğretim sürecini gerçekleştiren öğrencilerde sosyalleşme problemi söz konusudur. Bireyler arası etkileşimin kalitesini arttırmada öğrencilerin kendilerini rahat ve sistemin bir parçası olarak hissetmesi gerekmektedir. Günümüzün en önemli sosyal etkileşim aracı olan Facebook, öğrencilerin birbirleriyle iletişim kurmasına ve dersle ilgili anlaşılmayan noktaların tartışılarak açığa kavuşmasına yardımcı olmaktadır.

Çok çeşitli dillere destek sağlayan ve çevrimiçi ortamlarda kullanılarak toplumsal buradılığı arttıran Facebook, dünyanın dört bir yanından derse katılan karma öğrenme öğrencilerinin farklı konularda sahip oldukları fikirleri birbirleriyle paylaşmasına imkan sağlamaktadır. Böylece konuya ilişkin cevaplar verirken yakın çevresinden ilişkilendirilerek veya geçmiş yaşantılarındaki örgütleyicilerden faydalanarak, farklı bir bakış açısının başka öğrenciler tarafından paylaşılmasına ortam hazırlanmaktadır.

Web 2.0 ile birlikte günümüzde eğitimde yaygın bir şekilde kullanılmakta olan Facebook, yapılan araştırmaya göre uzaktan eğitim öğrencileri üzerindeki etkileşimi artırarak zengin içerikli öğrenmelere imkan sunmaktadır. Bu yönüyle araştırmanın amacı karma öğrenme üniversite öğrencilerinin Facebook'u kullanım alışkanlıklarını ortaya çıkarmak, öğrenme-öğretme sürecinde Facebook'u yardımcı bir araç olarak kullanmak ve öğrencilerin bu uygulama konusunda görüşlerini toplayarak, öğrencilerin demografik özelliklere göre Facebook kullanımında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmaktır.

Araştırmanın Önemi

Son yıllarda bütün dünyada yaygın bir şekilde kullanılmakta olan sosyal ağlar eğitim-öğretim süreçlerini zenginleştirici bir özelliğe sahiptir. İletişim ve paylaşım temelli olan bu ağlar, karma öğrenme öğrencilerinin birbirleriyle rahat bir şekilde iletişim kurmalarına olanak sağlamakta ve zengin içerikli öğrenmeler meydana getirmektedir.

Ayrıca sınıf içerisinde kendini ifade etmekte zorlanan bireyler için, sanal sınıf ortamları yaratılarak konu hakkında sahip oldukları fikirleri arkadaşlarıyla paylaşma imkanı da sunmaktadır. Böylece öğrencilerin birbirleriyle, konuyla ve öğretmenleriyle söz konusu olan iletişimi de güçlenmektedir.

Bu yüzden sosyal ağların öğrenciler tarafından kullanım amaçlarının incelenmesi, derslerde yardımcı araç olarak kullanılması ve bu konuda karma öğrenme öğrencilerinin görüşlerinin toplanarak analiz edilmesi büyük önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma tarama modelinde planlanmış ve yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın grubu 2011-2012 Eğitim Öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği” bölümüne devam etmekte olan Karma öğrenme öğrencilerinden “Uzaktan Eğitim” dersini alan 24 tane 3. Sınıf ve “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersini alan 52 tane 2. sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 76 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma kapsamında öğrencilerin görüşlerini toplamak üzere bir anket kullanılmıştır. Anket Facebook kullanımını ölçmek amacıyla uzman görüşleri de alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Yapılan literatür taramasından sonra uygun maddeler belirlenmiş ve uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinin ardından toplam 24 maddelik sosyal ağ (Facebook) kullanım anketi geliştirilmiştir. Ankette uygulanan ilk 4 madde öğretmen adaylarının demografik özellikleri ile ilgili, sonraki 15 madde Facebook kullanım alışkanlıkları ile ilgili geri kalan 5 madde ise Facebook’un derste kullanımı ile ilgilidir. Ankette bulunan iki maddenin aynı olması anketin kontrolünü sağlamaya yardımcı olmuştur. Anketin güvenilirliğini belirten iç tutarlık katsayısı Cronbach alpfa = 0.890 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada kullanılan veriler öğretmen adaylarına uygulanan anketten elde edilmiştir. Araştırmada verilerin analizi için SPSS programı kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre frekansları alınırken, ikili değişkenler için t testi, çoklu değişkenler için ise tek yönlü ANOVA kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM**Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Yapıları****Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları**

	Frekans	%
Kadın	29	38.2
Erkek	47	61.8
Toplam	76	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %38.2'sinin kadın (f=29), %61.8'sinin erkek (f=47) öğrencilerden oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Tablo2. Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları

	Frekans	%
Çok iyi	18	23.7
İyi	41	53.9
Orta	17	22.4
Toplam	76	100

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların %23.7'sinin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin çok iyi (f=18), %53.9'unun iyi (f=41) ve %22.4'ünün orta (f=17) olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo3. Öğrencilerin Haftalık İnternet Kullanım Sürelerine Göre Dağılımları

	Frekans	%
0-3 saat	0	0
3-6 saat	21	27.6
6-9 saat	19	25.0
9 saat ve üzeri	36	47.4
Toplam	76	100

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %0'ının haftada 0-3 saat arasında internet kullandığı (f=0), %27.6'sının 3-6 saat arasında internet kullandığı (f=21), %25.0'ının 6-9 saat arasında internet kullandığı (f=19), %47.4'ünün 9 saat ve üzerinde internet kullandığı (f=36), sonucuna varılmıştır. Bu verilere bakarak örneklem grubunun ağırlıklı olarak haftalık internet kullanım süresi yüksek olan öğrencilerden oluştuğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4. Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Yere Göre Dağılımları

	Frekans	%
Köy	9	11.8
Kasaba	4	5.3
İlçe	21	30.3
Şehir	23	27.6
Büyük şehir	19	25.0
Toplam	76	100

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların ailelerinin %11.8'inin köyde yaşadığı ($f=9$), %5.3'ünün kasabada yaşadığı ($f=4$), %30.3'ünün ilçede yaşadığı ($f=21$), %27.6'sının şehirde yaşadığı ($f=23$) ve %25.0'ının büyük şehirde yaşadığı ($f=19$) sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Betimsel İstatistik Sonuçları:

Öğretmen adaylarının uygulanan ankete verdikleri sonuçlara göre oluşan betimsel tarama analizleri aşağıda verildiği şekildedir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Anket Maddelerine Verdikleri Puanların Ortalamasına Göre Yüksek Puanlıdan Düşük Puanlıya Doğru Sıralanması

Madde numarası	Madde	X
3	Arkadaşlarımla Facebook üzerinden iletişim kurarım.	3,8026
13	Facebook üzerinden paylaşımlarda bulunurum.	3,5132
2	Facebook'u her gün kullanırım.	3,4474
1	Facebook'u kullanmak benim için önemlidir.	3,3816
20	Facebook kullanımı, sınıf içinde ve sınıflar arasındaki iletişimi güçlendirmiştir.	3,3289
15	Facebook günümüz sosyal ilişkilerini olumsuz etkilemektedir.	3,3026
7	Facebook günümüz insanları için büyük bir nimettir.	3,2632
6	Facebook üzerinden arkadaşlarıma ulaşmak bana mutluluk verir.	3,2237
5	Arkadaşlarımla Facebook üzerinden ne paylaştığımı merak ederim.	3,2105
16	Facebook kullanımı, dersi anlamama katkı sağlamıştır.	2,8421
17	Facebook'ta yorum yapmak, dersle ilgili tekrar yapmamı sağlamıştır.	2,8158
14	Facebook'ta arkadaşlarımla beni etiketlemesi bana sıkıntı verir.	2,7832
9	Facebook'ta uzun süreler vakit harcayabilirim.	2,6711
18	Derste anlatılanlar Facebook kullanımı sayesinde daha kalıcı hale gelmiştir.	2,6579
4	Facebook'u kullanmadığım zaman kendimi eksik hissedirim.	2,6447
12	Arkadaşlarımla Facebook üyesi olmaları için teşvik ederim.	2,6447
19	Facebook kullanımı derse olan ilgimi arttırmıştır.	2,6447
8	Facebook'ta oyun oynamak bana mutluluk verir.	2,5789
11	Psikolojik durumumu Facebook'ta paylaşıyorum.	2,4342
10	Psikolojik durumumu Facebook'ta paylaşıyorum.	2,3816

Tablo 5' te öğrencilerin anket maddelerine verdikleri puanların ortalaması çoktan aza doğru sıralanmıştır. Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin Facebook' u öncelikle kişisel iletişim ve arkadaşlarıyla paylaşım için daha sonra derse yardımcı bir araç olarak kullandıkları görülmektedir.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının İlişkisel Tarama Sonuçları

Öğretmen adaylarının uygulanan ankete verdikleri cevaplara göre oluşan ilişkisel analizleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre "Facebook günümüz insanları için büyük bir nimettir" Maddesinin Puanlandırılması t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS	sd	t	p*
Kız	29	1.86	.190	1.025	3,12	.014
Erkek	47	2.70	.189	1.300		

* $p<.05$

Tablo 6’ da görüldüğü gibi yapılan analiz sonucunda $p < .05$ düzeyinde anlamlı olarak Facebook sosyal ağını günümüz insanları için bir nimet olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. Buna bağlı olarak erkek öğrenciler kız öğrencilere göre anketteki bu maddeyi daha çok puanlamışlardır.

Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre “Psikolojik durumumu Facebook’ta paylaşıyorum” Maddesinin Puanlandırılması t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS	sd	t	p*
Kız	29	2.03	.219	1.179	2.22	.033
Erkek	47	2.68	.190	1.303		

* $p < .05$

Tablo 7’ de görüldüğü gibi yapılan analiz sonucunda $p < .05$ düzeyinde anlamlı olarak Facebook’ ta psikolojik durumlarını paylaşmaları ile sosyal ağı daha çok kullandıkları sonucuna varılmıştır. Buna bağlı olarak erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre bu maddeyi daha çok puanlamıştır.

Cinsiyete göre anket maddelerine verilen puanların analizine bakıldığında, Facebook’ u günümüz insanları için faydalı görme ve Facebook’ta psikolojik durumunu paylaşma konularında erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre Facebook sosyal ağını pozitif yönde daha çok puanlandıkları görülmüştür.

Yapılan ANOVA sonucunda öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine göre anket maddelerine verdikleri puanlar karşılaştırıldığında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu sonuç bize, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile Facebook kullanma alışkanlıkları ve anketteki diğer maddeler arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Yapılan ANOVA sonucunda öğrencilerin interneti kullanma sürelerine göre anket maddelerine verdikleri puanlar karşılaştırıldığında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu durum öğrencilerin interneti kullanma süreleri ile anketteki maddeler arasında bir ilişkinin olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları yere göre anket maddelerine verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında ise bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kullanımı kolay ve ulaşılabilirliği yüksek olan sosyal ağlardan biri olan Facebook’un öğrenme ortamlarını zenginleştirdiği gözlemlenmiştir. Facebook ile oluşturulan tartışma ortamı öğrenenlerin ilgisini çekmiş olup, birbirleriyle daha çok şey paylaşmışlardır. Ayrıca Facebook, toplumsal buradallığı arttırmakla kalmamış, karma öğrenme öğrencilerini, sadece bilgisayara bağımlı olan pasif öğrenciler olmaktan kurtarmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, G. (2006). *İşbirlikçi Öğrenme Yönteminin Genel Kimya Laboratuvarı Dersinde Akademik Başarıya, Laboratuvar Malzemesi Tanıma ve Kullanma Becerisine Etkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Doğan, D., Duman, D., & Seferoğlu, S. S. (2011). E-Öğrenme Ortamlarında Toplumsal Buradallığın Arttırılması İçin Kullanılabilecek İletişim Araçları. *Akademik Bilişim 2011, 2-4 Şubat 2011 / İnönü Üniversitesi, Malatya*.

- Garrison, D. R. (1999). Will distance disappear in distance education? A reaction. *Journal of Distance Education* .
- Kip, B., & Aydın, C. H. (2008). Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Sosyal Bulunuşluk Algısı. 8. *Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı*. Eskişehir.
- Leh, A. S. (2001). Computer-Mediated Communication & Social Presence in a Distance Learning Environment. *International Journal of Educational Telecommunications*, 109-128.
- McLellan, H. (1999). Online Education as Interactive Experience: Some Guiding Models. *Educational Technology* , 36-42.
- Öztürk, M. (2011). *Sosyal Ağlarının Üniversite Öğrencileri Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Tu, C. H. (2000). Strategies to Increase Interaction in Online Social Learning Environments. In *SITE 2000*. Norfolk: Va.: AACE.
- Vural, Z. B. A., & Bat, M. (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382, Istanbul.

Extended Abstract

The purpose of this study is the level of blended learning habits of students using social networks. In the study student's views are collected through the using social networks in the education process. These views are analyzed gender, socio-economic level, usage internet frequent weekly, place that family lives variables. In the study one of the social network Facebook has used by the blended learning students, which studying computer and instructional technology education department and registered 3rd level Distance Education course and registered 2nd level the Instructional Technology and Material Design courses. This study includes 76 students and 52 of them going on 2nd level, 24 of them going on 3rd level in the same department. The students have discussed the questions that have been on Facebook over a period. 5 Likert-type questionnaire developed for the purpose of the research group used to collect feedback. The data which has collected analyzed by the SPSS program with the t-test and ANOVA.

Keywords: The effect of social networks on the education process, Distance Education, Facebook